

Stav a vývoj drogovej kriminality v Slovenskej republike

Anotácia: Autorka sa vo svojom odbornom článku zaoberá niektorými aspektmi drogovej kriminality v Slovenskej republike, jej stavom, vývojom, objasnenosťou, páchatelmi z hľadiska ich počtu a štruktúry. Na základe spracovania dostupných údajov konštatuje, že podiel drogovej kriminality na celkovej kriminalite je síce pomerne nízky, môžeme však sledovať rýchly nárast tohto druhu kriminality. V závere uvádza trendy sledované za posledné obdobie, ktoré patria k hlavným faktorom zvyšovania drogovej kriminality.

Kľúčové slová: droga, drogová kriminalita, štruktúra kriminality v Slovenskej republike, stav drogovej kriminality v Slovenskej republike, vývoj drogovej kriminality v Slovenskej republike, objasnenosť drogovej kriminality v Slovenskej republike, páchatelia drogovej kriminality, počet a štruktúra páchatelov drogovej kriminality.

Úvod do drogovej kriminality

Drogy sa postupne stali súčasťou nášho každodenného života, tak ako aj drogová kriminalita. K tejto skutočnosti prispieva aj istý stupeň tolerancie spoločnosti k zneužívaniu najmä „mäkkých drog“, ktoré niektorými osobami ani nie sú považované za drogy.

Drogy, drogová závislosť a s nimi spojená kriminalita sa stali v posledných desaťročiach problémom celého sveta. S týmto javom sa stretávame takmer denne, najmä prostredníctvom masmédií, či je to televízia, rozhlas, internet, alebo tlač. Často je však drogová kriminalita zobrazovaná týmito prostriedkami nie ako trestná činnosť, ale len ako výnosný a finančne prosperujúci obchod.

Drogová problematika už dávno nie je problémom ohraničenej skupiny konzumentov drog. Drogy a ich distribúcia predstavujú fenomén prekračujúci hranice krajín a kontinentov, ktorý vedie k výrazným medicínskym, sociologickým a ekonomickým dôsledkom s chabou a naivnou snahou na univerzálne riešenie. Jedinou možnosťou je poskytnúť širokej verejnosti čo najpravdivejšie informácie o márnom hľadaní chemického raja.

Ľudstvo vo svojej histórii vždy hľadalo spôsoby, ako meniť svoje vnímanie okolitého sveta. Počas histórie ľudstva si však kultúra za kultúrou vždy našla psychoaktívne drogy na zmenu vnímania reality alebo úniku z problémov života.

Vývoj drogovej problematiky je v našej krajine značne špecifický. Až do konca 80-tych rokov bolo územie Slovenskej republiky využívané prevažne na tranzit drog smerujúcich do západnej Európy, a to najmä pre svoju výhodnú geografickú polohu. V súčasnej dobe však môžeme o našej krajine hovoriť nielen ako o tranzitnej, ale aj ako o cieľovej krajine obchodovania s drogami. Táto trestná činnosť má za posledné roky stúpajúcu tendenciu, čo má za následok aj zvyšujúci sa počet drogovovo závislých osôb.

Globálny rozmer zneužívania drog je v súčasnej dobe uznávaný fakt, pretože obchod s drogami je jednou z najvýnosnejších činností. V tejto súvislosti je nezanedbateľné spomenúť úzky vzťah výnosov z obchodu s drogami s financovaním nadnárodného terorizmu a organizovaného zločinu, s čím súvisí aj otázka prania špinavých peňazí.

Drogy ovplyvňujú významným spôsobom skladbu kriminality takmer všetkého druhu. Dá sa povedať, že negatívnym spôsobom zasiahli do vývoja najmä násilnej a majetkovej kriminality, ale aj iných druhov kriminality.

Ak máme rozoberať pojem a charakteristiku drog, tak musíme mať na mysli aj to, že existujú aj drogy, ako je káva, nikotín, alkohol, ktoré sú spoločnosťou akceptované. V tejto veci treba však spomenúť, že okrem návyku, ktorý je vyvolaný opakovaným užívaním drogy, poznáme aj iné formy návykov, ako sú hracie automaty, bingo, ruleta, stávkovanie a pod.

Droga a drogová závislosť sú základné a najvýznamnejšie kriminogénne faktory drogovej kriminality.

Súčasný právny poriadok Slovenskej republiky nepozná všeobecný termín, čo je droga, ale poníma pojem návyková látka a definuje aj omamné látky, psychotropné látky, jedy a prekurzory.

Slovo „droga“ pochádza z arabského „durana“, čo v pôvodnom význame znamená liečivo. Pri definovaní pojmu droga sa názory odborníkov zoberajúcich sa danou problematikou mierne odlišujú. Niektorí pod pojmom droga uvádzajú chemickú látku, ktorá pôsobí na centrálnu nervovú sústavu, a to buď hlavným, alebo vedľajším účinkom, aktívne pôsobí na psychiku človeka, ovplyvňuje jeho náladu, vnímanie, ovládanie.¹ Podľa slovníka cudzích slov je droga usušená upravená i neupravená surovina rastlinného alebo živočíšneho pôvodu, slúžiaca na výrobu liečiv alebo technicky dôležitých látok.

Droga je akákoľvek látka, ktorá je po vstupe do živého organizmu schopná pozmeniť jednu alebo viacero jeho funkcií. Pôsobí priamo alebo nepriamo na centrálny nervový systém a môže mať priznané postavenie lieku. Droga je každá látka, ktorá ovplyvňuje nejakým spôsobom psychiku a prežívanie človeka a môže vyvolať závislosť.²

Komisia expertov WHO³ pre drogovú závislosť definovala drogu v roku 1969 takto: „Každá substancia, ktorá po vpravení do živého organizmu môže zmeniť jednu alebo viacero jeho funkcií“.

Návykovou látkou sa na účely Trestného zákona rozumie alkohol, omamné látky, psychotropné látky a ostatné látky spôsobilé nepriaznivo ovplyvniť psychiku človeka alebo jeho ovládacie alebo rozpoznávacie schopnosti, alebo sociálne správanie.⁴

Psychotropná látka v zmysle § 2 ods. 2 zákona č. 139/1998 Z. z. o omamných a psychotropných látkach a prípravkov je taká látka, ktorá ovplyvňuje stav ľudskej psychiky pôsobením na centrálny nervový systém s menej závažnými zdravotnými a psychosociálnymi následkami.

Omamná látka je v citovanom zákone definovaná ako omamná látka, ktorá vyvoláva návyk, psychickú a fyzickú závislosť ľudí, charakterizovanú zmenami správania, pričom vznikajú závažné zdravotné a psychosociálne následky.

Prekurzorom sa rozumie východisková látka, ktorej chemickou premenou vzniká výsledný produkt, napr. efedrín je prekurzorom na výrobu matamfetamínu.⁵

Kriminalita, ktorá je páchaná v súvislosti so zneužívaním drog, sa nazýva drogová kriminalita. Zjednodušene povedané, drogová kriminalita vyjadruje vzťah zneužívania drog a kriminality. Definovanie tohto vzťahu je možné vykonať na základe rôznych kritérií, ktoré sú determinované samotným špecifickým predmetom skúmania typickým pre konkrétnu vedu alebo vedný odbor, ktorý tieto vzťahy nachádza a určuje.

Drogová kriminalita je

- a) trestná činnosť páchaná v súvislosti s výrobou, držbou, distribúciou a požívaním drog, pričom sem patrí aj výroba, držba a distribúcia zariadení slúžiacich na výrobu drog;
- b) trestná činnosť jednotlivých druhov kriminality páchaná pod vplyvom drog jednotlivými skupinami páchatel'ov v dôsledku požitia drogy (napr. kriminalita páchaná v doprave);
- c) trestná činnosť páchaná s cieľom získať prostriedky na zaobstaranie drog, ide najmä o trestné činy proti majetku, slobode a ľudskej dôstojnosti, proti životu a zdraviu (najčastejšie majetková kriminalita, lúpeže, podvody a pod.).

¹ ČERNÍK, J., LISOŇ, M. *Drogová kriminalita*, Bratislava : APZ, 1997, s. 10.

² OČENÁŠOVÁ, E. *Drogy a kriminalita*, Bratislava : APZ, 2004, s. 5.

³ WHO alebo SZO - Svetová zdravotnícka organizácia, (angl. World Health Organisation) je medzinárodná organizácia systému OSN, vystupujúca ako koordinačné centrum v medzinárodnom verejnom zdraví.

⁴ § 130 ods. 5 zák. č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona.

⁵ KRAJNÍK, V., HEJDA, J., a kol. *Drogy v živote spoločnosti*, Bratislava : Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2003, s. 13.

Drogy ovplyvňujú významným spôsobom skladbu kriminality takmer všetkého druhu. Dá sa povedať, že negatívnym spôsobom zasiahli do vývoja najmä násilnej a majetkovej kriminality, ale aj iných druhov kriminality. Najfrekvencovanejšie sú registrované:

1. Trestné činy proti životu a zdraviu – vraždy (§ 144 – 146 Trestného zákona⁶), zabitie (§ 147, 148 Trestného zákona), usmrtenie (§ 149 Trestného zákona) ublíženie na zdraví (§ 155 – 159 Trestného zákona), z násilnej kriminality sú to predovšetkým trestné činy lúpež (§ 188 Trestného zákona), vydieranie (§ 189 Trestného zákona), hrubý nátlak (§ 190 Trestného zákona), nátlak (§ 192 Trestného zákona) a ďalšie.
2. Trestné činy proti majetku – krádež (§ 212 Trestného zákona), podvody (§ 221 – 225 Trestného zákona), sprenevera (§ 213 Trestného zákona), legalizácia príjmov z trestnej činnosti (§ 233 Trestného zákona) a ďalšie.
3. Trestné činy proti slobode a ľudskej dôstojnosti – kupliarstvo (§ 367 Trestného zákona), obchodovanie s ľuďmi (§ 179 Trestného zákona) a ďalšie.⁷

V súvislosti s drogami sa najčastejšie vyskytujú útoky narkomanov proti majetku. Pre potrebu získania ďalšej dávky a získania finančných alebo iných prostriedkov na jej zaobstaranie sa narkoman pri dôsledkoch abstinenčného syndrómu nezastaví pred bytovými krádežami, krádežami vecí z motorových vozidiel, krádežami v obchodoch a podobne. Pre okamžité a čo najrýchlejšie získanie prostriedkov sa často takto ukradnuté veci predávajú hlboko pod cenu, dôležité pre páchatel'a je, že prostriedky získa ihneď.

Pri ženách – narkomankách je častý výskyt trestných činov proti slobode a ľudskej dôstojnosti. V snahe získať finančné prostriedky často vykonávajú prostitúciu alebo sa dokonca stávajú obeťami trestných činov obchodovania so ženami, vydierania a podobne.

V súvislosti s drogami je páchaných i množstvo ďalších trestných činov. Sú zaznamenávané časté trestné činy sprenevery cudzieho majetku, podvody na škodu cudzieho majetku a pod. Závažným javom sa stáva problém užívania drog vodičmi motorových vozidiel v cestnej doprave.

Čo sa týka medzinárodného hľadiska, treba poznamenať, že sa situácia v oblasti zneužívania drog v posledných rokoch neustále zhoršuje. S prebiehajúcimi spoločenskými, politickými a aj ekonomickými zmenami dochádza k zmene v štruktúre a dynamike páchania závažnej trestnej činnosti v krajinách strednej a východnej Európy. Nebezpečenstvo predstavuje predovšetkým organizovaná kriminalita vo všetkých svojich formách. Zvlášť veľké nebezpečenstvo predstavujú tie formy organizovanej kriminality, pri ktorých dochádza k legalizácii príjmov pochádzajúcich z trestnej činnosti, ktorá obsahuje medzinárodný prvok. Na boj proti tomuto fenoménu je potrebné využiť vo veľkej miere medzinárodnú spoluprácu.

Trestnoprávne vymedzenie drogovej kriminality

Trestný zákon ako jeden z najdôležitejších nástrojov spoločenskej kontroly a ochrany stanovuje, ktorý čin je spoločensky nebezpečný, a preto trestne postihnuteľný.

Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších zákonov upravuje v ustanoveniach § 171 až 173 nedovolenú výrobu omamných a psychotropných látok, jedov a/alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi.

Skutková podstata trestného činu uvedeného v § 171 Trestného zákona umožňuje vyvodit' trestnú zodpovednosť voči tomu, kto neoprávnene prechováva pre vlastnú potrebu omamnú látku, jed alebo prekurzor, a to v množstve, ktoré zodpovedá najviac trojnásobku

⁶ Zákon č. 300/2005 Z. z. z 20. mája 2005 Trestný zákon.

⁷ ČERNÍK, J., LISOŇ, M. Drogová kriminalita – možnosti jej kontroly PZ. Bratislava : Akadémia PZ, 2003. s. 13 – 14.

obvykle jednorazovej dávky na použitie, a to pre osobnú spotrebu (ods. 1), prípadne najviac desaťnásobku obvykle jednorazovej dávky na použitie, a to pre vlastnú spotrebu (ods. 2). Ustanovenie § 135 Trestného zákona rozlišuje prechovávanie drog pre vlastnú potrebu v závislosti od množstva obvykle jednorazovej dávky takejto látky na použitie.

Ďalej možno uviesť, že podľa slovenskej legislatívy nie je trestné samotné užitie omamnej látky, psychotropnej látky, prípadne prekurzora, ale len jej prechovávanie, a to v akomkoľvek čase.

V ustanovení § 172 Trestný zákon postihuje neoprávnenú výrobu, dovoz, vývoz, prevoz, prepravu, kúpu, predaj, výmenu alebo iné zadováženie, prechovávanie či sprostredkovanie – v akomkoľvek čase – omamnej látky, psychotropnej látky, jedu alebo prekurzora. V ods. 2 až 4 sú uvedené ustanovenia pre prípad použitia vyššej trestnej sadzby.

§ 173 Trestného zákona postihuje akékoľvek zaobstarávanie a prechovávanie predmetov určených na nedovolenú výrobu označených látok. Predmetmi určenými na výrobu omamnej látky, psychotropnej látky alebo prekurzora sú nielen prístroje, iné zariadenia a ich súčasti, ale aj suroviny, ktoré sú spôsobilé a určené na túto výrobu.

Trestný čin šírenia toxikománie v ustanovení § 174 Trestného zákona postihuje konanie páchatel'a, ktorý zvädza iného k zneužívaniu inej návykovej látky ako alkoholu alebo ho v tom podporuje, alebo zneužívanie takejto látky inak podnecuje alebo šíri. Podporovaním sa rozumie konanie páchatel'a, pri ktorom vytvára predpoklady a podmienky pre užívateľ'a, utvrdzuje užívateľ'a v správnosti rozhodnutia drogy užívať a pod. Šírením sa myslí konanie smerujúce k rozšíreniu zneužívania týchto látok. Podnecovanie a šírenie je možné vykonávať nielen ústne, ale aj inak, napr. písomnou formou, prostredníctvom tlače, letákov a iných masovokomunikačných prostriedkov.

V porovnaní s minulou právnou legislatívou sú trestné činy spojené s drogami v novej právnej úprave sankcionované omnoho prísnejšie. Keď ide o výrobcov a distribútorov drog, je prísnosť v ich postihovaní na mieste. Pri riešení každého prípadu by sa však nemalo zabúdať na adresnosť a konkrétnosť posudzovania každého z nich, so zameraním práve na osobnosť užívateľ'a drog.

Stav a vývoj drogovej kriminality v Slovenskej republike

Historický vývoj slovenskej drogovej scény súvisel s dôsledkami existencie tzv. „železnej opony“, ktorá výrazne obmedzovala pohyb ľudí a tovaru medzi jednotlivými štátmi. Takže skutočný problém s drogami nastal až po udalostiach a zmenách v roku 1989. Netrvalo dlho a v našich podmienkach boli rovnako dostupné tvrdé drogy ako v ktorejkoľvek krajine západnej Európy. Slovenskú republiku, jej územie a občanov zasiahol zvýšený prísun drog, na ktoré nebol dostatočne pripravený represívny ani preventívny systém spoločnosti. Otvorenie hraníc, liberalizácia spoločnosti, nedostatočná legislatíva, zmena hodnotového systému, snaha zahraničných producentov a distribútorov drog viedli k napojeniu slovenského územia a niektorých skupín obyvateľ'stva na sieť medzinárodného obchodu s drogami. K tomuto výrazne prispeli aj spoločenské a politické zmeny v bývalom ZSSR a vojna na Balkáne, čo sa odrazilo aj v zmenách tradičných pašeráckych ciest.

Slovenská republika leží na križovatke významných medzinárodných prepravných trás po pozemných a vodných komunikáciách. S tým úzko súvisia drogové trasy celosvetového významu, ako sú „Balkánska cesta“, „Dunajská vodná cesta“ či „Hodvábna cesta“.

Drogová scéna v Slovenskej republike bola charakterizovaná prudkou dynamikou rozvoja, pretože sa rýchlo zmenila z pôvodne prekladiskovej a tranzitnej krajiny v rámci Balkánskej cesty na krajinu s vlastným trhom a užívateľ'mi drog. Trasy vedúce cez naše územie plne zasiahli nové smery tejto Balkánskej cesty. Poloha našej krajiny umožňovala organizátorom narkobiznisu operatívne riadiť transport drog na lukratívnejšie trhy

v Nemecku, Švajčiarsku, Holandsku, Španielsku a pod. Nový fenomén pašovania sa objavil v roku 1995. Išlo o pašovanie v osobných automobiloch a obytných prívosoch po tzv. „turistických cestách“ a súčasne sa už registroval aj nový jav, a to, že určitá časť prepravovaného heroínu zostávala pre domáci trh.

Konzumácia drog z roka na rok na Slovensku stúpala a naša krajina sa stala aj cieľovou krajinou. Postupne vznikli plne štruktúrované zločinecké organizácie zaoberajúce sa dovozom drog na územie Slovenska ako cieľového trhu a ich distribúciou v sieti dílerov. Do tejto medzinárodnej siete vzájomne kooperujúcich zločineckých skupín sa postupne zapájali a v súčasnosti sa vo veľkej miere zapájajú aj slovenskí páchatelia.

Na distribúcii drog sa podieľajú skupiny na rôznom stupni organizovanosti:

- Organizované skupiny, ktoré zatiaľ neprešli do štádia koncentrácie do vyšších foriem organizovaného zločinu typu mafie, zabezpečujúce distribúciu drog na území SR. Tieto skupiny sú budované na etnickom, náboženskom či rodinnom princípe.
- Organizované skupiny založené na etnickom princípe, vyznačujúce sa dokonalou konšpiráciou a organizáciou práce v prípade olašských Rómov, keď rozpoznanie štruktúry a hierarchie vo vzťahoch je bez využitia informácií z vnútra skupiny prakticky nemožné.
- Organizované skupiny, v ktorých na čele stoja slovenskí emigranti a navrátilci. Sú spravidla napojené na drogové gangy v zahraničí. Najčastejšie sa venujú dovozu kokaínu a marihuany pre európsky trh.
- Dílerské skupiny, ktoré sa špecializujú na distribúciu drog a priamo zabezpečujú predaj drog získaných od iných organizácií. Na tomto stupni je tovar riedený na konečnú koncentráciu.

Pre Slovenskú republiku stále zostáva špecifikom to, že predaj, až na malé výnimky, prebieha latentne, v byte samotného dílera.

Z hľadiska výroby drog nemá Slovenská republika významné postavenie. U nás ide najmä o produkciu marihuany, ktorá je spravidla určená len na osobnú spotrebu, resp. pre spotrebiteľov z najbližšieho okolia. Na Slovensku sa rozmohla aj výroba pervitínu, ktorý sa syntetizuje z efedrínu pašovaného z Čiech, Ukrajiny alebo Rumunska alebo sa aj vyrába z liečiv s vysokým obsahom tejto látky.

Slovenská republika je krajinou, cez ktorú sú drogy prepravované s tým, že cieľová krajina je iná, čiže ide o tranzit. Naša krajina je aj v súčasnosti súčasťou tzv. „Balkánskej cesty“ a najobľúbenejšou drogou je heroín, hneď po ňom marihuana, pervitín a iné drogy.

Z hľadiska užívania drog, ich distribúcie a manipulácie s nimi dominovala a dominuje Bratislava ako hlavné mesto Slovenskej republiky. V Bratislave už dlhšie pretrváva presun predaja z uličných a zábavných priestorov do sídliskových bytov. Tieto byty sú väčšinou pod kontrolou viacerých spolupáchateľov, ktorí sa nachádzajú v okolí bytu. Preto je zamedzenie tejto činnosti veľmi ťažké. Okrem tzv. „bytového predaja“ je ďalšou možnosťou predaja drog tzv. „predaj na telefón“ či „pouličný predaj“. Vyššou organizovanosťou je charakterizovaný predaj v zábavných podnikoch. Osoby predávajúce drogy majú zväčša dohodu, poprípade ochranu majiteľa alebo iného zamestnanca tohto zábavného podniku. Tieto osoby sa tiež podieľajú na zisku. Využíva sa aj možnosť predaja prostredníctvom „mŕtvych schránok“. Díler sa s konzumentom dohodne, na ktorom mieste sa bude droga nachádzať.

V súčasnosti vzrastá počet konzumentov heroínu a marihuany, okrem toho sa užíva aj pervitín, LSD, extáza a prchavé látky.

Rýchlym tempom rastie popularita extázy, čo sa tesne spája s tým, ako sa koncom osemdesiatych rokov 20-teho storočia objavil nový hudobný štýl, známy ako „hudba z tripového domu“, „masové tancovanie“ alebo „techno“ (forma rýchlej elektronickej tanečnej hudby). Taktiež šírenie psychoaktívnych drog (najmä LSD, amfetamínov, kanabisu) bolo

v celej Európe v šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch úzko spojené s vývojom rockovej hudby.

V súvislosti s druhom drog je zaujímavé poukázať pri najčastejšie užívaných drogách na Slovensku aj na ich cenu, za ktorú sa obvykle na trhu predávajú:

droga	množstvo	cena
extáza	tabletká	400 – 600 Sk
hašiš	gram	100 – 400 Sk
heroín	dávka	300 – 600 Sk
	gram	1 000 – 1 500 Sk
kokaín	gram	2 000 – 3 000 Sk
LSD	trip ⁸	300 – 1 000 Sk
marhuana	joint ⁹	80 – 250 Sk
	gram	50 – 400 Sk
pervitín	dávka	300 – 500 Sk
	gram	1 400 – 1 700 Sk ¹⁰

Z uvedených cien možno vyvodit' fakt, že marhuana, hašiš, extáza či LSD sú vďaka nižšej cene populárnejšie a častejšie sa vyskytujúce. Drogou „vyššej spoločnosti“ je kokaín. V dilerском prostredí sa nachádza len v malých množstvách, pretože je pre bežných konzumentov pre svoju vysokú cenu často nedostupný.

Podiel drogovej kriminality na celkovej kriminalite

Štruktúra kriminality je kvalitatívnou charakteristikou kriminality. Z údajov z policajných štatistík evidenčno-štatistického systému kriminality (EŠSK)¹¹ vyplýva, že štruktúra kriminality v Slovenskej republike bola v uplynulých 13 – 14-tich rokoch charakterizovaná takmer dvojtretinovým zastúpením majetkovej kriminality. Táto podoba kriminality v Slovenskej republike sa podstatne neodlišuje od štruktúry kriminality v ostatných krajinách Európskej únie.

V nasledujúcich častiach článku sú používané údaje o drogovej, ako aj o ostatných druhoch kriminality z policajných štatistík evidenčno-štatistického systému kriminality, a to z riadkov 635 (výroba a držba drog), 636 (šírenie toxikománie) a 644 (prechovávanie drog).

Keďže v čase spracovania článku neboli ešte k dispozícii spracované údaje o drogovej kriminalite z roku 2007, je uvádzaný stav do roku 2006.

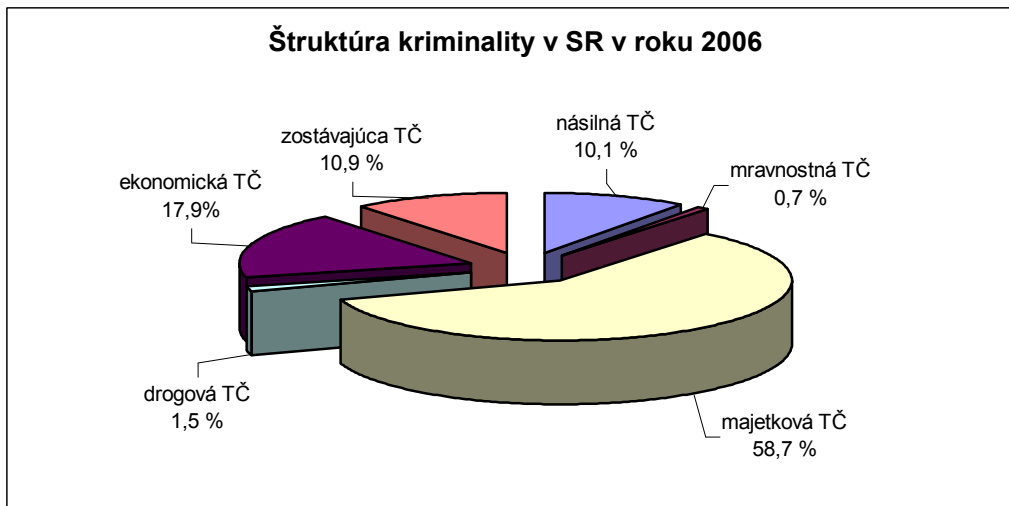
⁸ Trip – slangový názov pre účinky marhuany, LSD a halucinogénov, ide o „výlet do vnútorného sveta“, konzumácia drogy s následným prežívaním omamného účinku.

⁹ Joint – marhuanová cigareta.

¹⁰ Zdroj: Národné monitorovacie centrum pre drogy, Národná protidrogová jednotka.

¹¹ Rozkaz prezidenta Policajného zboru č. 134 zo 7. decembra 2001, prílohy č. 1. 2.

Graf č. 1: Štruktúra kriminality v SR v roku 2006.



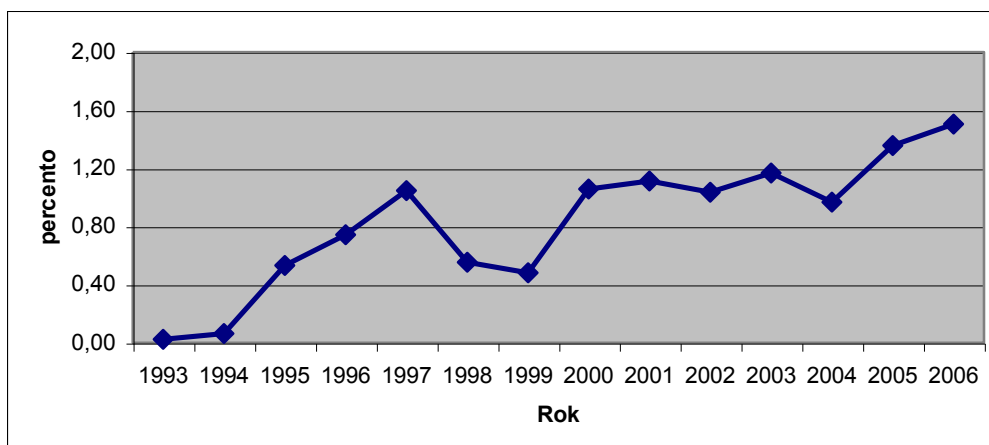
Najvyšší podiel na celkovej kriminalite má majetková trestná činnosť (58,7 %), rastie aj podiel ekonomickej, v roku 2006 mala podiel 17,9 %. Pri ekonomickej kriminalite môžeme sledovať už dlhodobú stúpajúcu tendenciu, ktorá bude pravdepodobne pokračovať aj v nasledujúcich rokoch. Násilná trestná činnosť má podiel na celkovej trestnej činnosti 10,1 %. Drogová trestná činnosť s mravnostnou trestnou činnosťou síce tvoria len malé percento z celkovej kriminality, no závažnosť drogovej kriminality je veľká a má značný vplyv aj na vývoj ostatných druhov kriminality (najmä majetkovej, ale i násilnej či mravnostnej).

Všetky kategórie kriminality a väčšina druhov trestných činov sa spájajú či už vo väčšej alebo menšej miere s organizovanou kriminalitou. Najtypickejšie je to však práve pre drogovú kriminalitu, ale i pre ilegálnu migráciu (prevádzachstvo), hospodársku či majetkovú kriminalitu.

Tabuľka č. 1: Podiel drogovej trestnej činnosti na celkovej trestnej činnosti v SR v rokoch 1993 až 2006.

Trestná činnosť	Rok													
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Celková TČ	144730	136752	113668	98557	92395	93859	94017	88821	930058	107419	111957	131244	123558	115152
Drogová TČ	35	88	606	732	967	520	453	940	1036	1114	1307	1270	1678	1732
Podiel v %	0,02	0,06	0,53	0,74	1,05	0,55	0,48	1,06	1,11	1,04	1,17	0,97	1,36	1,5

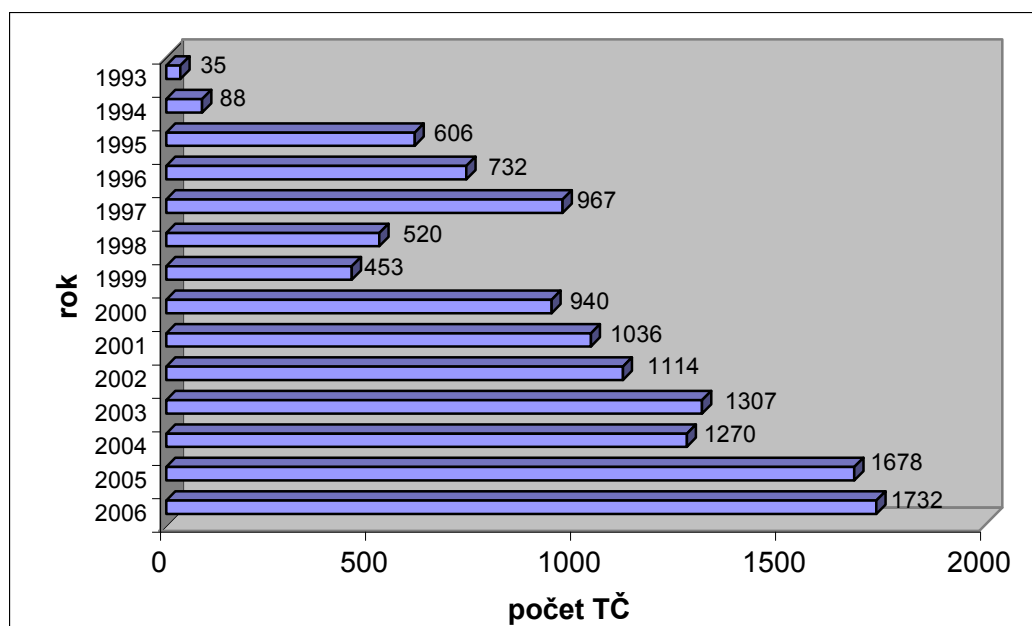
Graf č. 2: Podiel drogovej trestnej činnosti na celkovej trestnej činnosti v Slovenskej republike v %.



Z tabuľky č. 1 vyplýva, že síce podiel drogovej kriminality na celkovej kriminalite je pomerne nízky, no ako vidieť z grafu č. 2, drogová kriminalita a taktiež jej podiel na celkovej kriminalite má stúpajúcu tendenciu.

Stav a vývoj drogovej kriminality v SR od roku 1993 až do roku 2006 je znázornený aj s počtom trestných činov za uvedené roky v grafě č. 3.

Graf č. 3: Drogová kriminalita v SR v rokoch 1993 až 2006.



Graf č. 3 názorne ukazuje, ako sa v praxi negatívne prejavila novela Trestného zákona účinná od 1. 10. 1994. Touto novelou sa zakotvila trestnosť aj držania drogy pre vlastnú potrebu. Tu sa najmä policajné orgány dosť jednostranne zamerali na trestný postih konzumentov drog, ktorí mali prevažne len jednu dávku pre seba, čím sa zvýšili počty v štatistike.

Od roku 1998 bol štatisticky zaznamenaný síce výrazný, ale iba krátkodobý celkový pokles počtu trestných činov. Toto však neznamená, že došlo k poklesu drogovej trestnej činnosti a k zníženiu množstva drog na drogovom trhu, ale došlo iba k poklesu počtu evidovaných trestných činov.

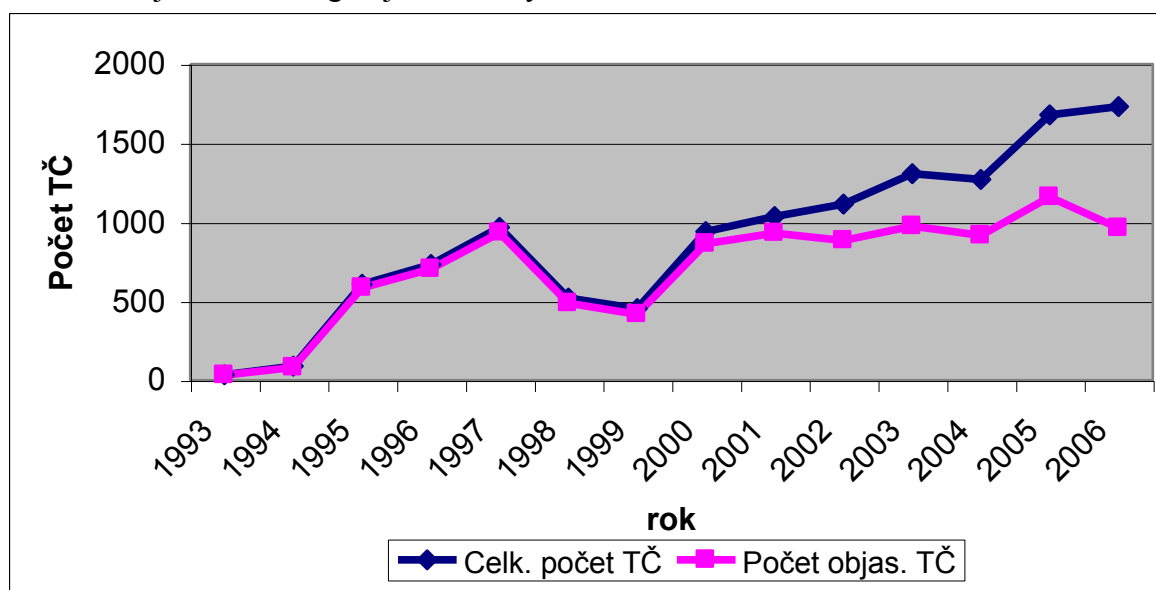
Objasnenosť drogovej kriminality

Objasnenosť drogovej kriminality sa do roku 2001 pohybovala okolo 90 %, čo bolo veľké pozitívum, keďže miera drogovej trestnej činnosti sa zvyšovala a v niektorých rokoch aj dosť rapídne. Počet objasnených trestných činov teda „držal krok“ s počtom zistených trestných činov. Objasnenosť síce postupne pomaly klesá už od roku 1995, no za posledných 5 rokov, čiže od roku 2001 do roku 2006, objasnenosť klesla takmer o 35 %. V roku 2006 bolo objasnených 962 trestných činov z celkového počtu 1732 drogových trestných činov, čo je najnižšie percento objasnenosti drogovej kriminality v histórii Slovenskej republiky. V tabuľke č. 2 sú uvedené presné počty spáchaných a objasnených drogových trestných činov a percento ich objasnenosti.

Tabuľka č. 2: Objasnenosť drogovej kriminality v rokoch 1993 – 2006.

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Celk. počet TČ	35	88	606	732	967	520	453	940	1036	1114	1307	1270	1678	1732
Počet objas. TČ	33	81	584	703	932	487	417	863	931	883	975	917	1158	962
% objasnenia	94,3	92,1	96,4	96	95,5	93,7	92,1	91,8	89,9	79,3	74,6	72,2	69	55,5

Graf č. 4: Objasnenosť drogovej kriminality v SR v rokoch 1993 až 2006.



Graf č. 4 názorne ukazuje vysokú úspešnosť objasňovania drogovej trestnej činnosti do roku 2001, no od roku 2001 percento objasnenia už klesá.

Páchatelia drogovej kriminality

V policajnej praxi sa stretávame s charakteristikou páchatel'ov drogových trestných činov a ich začlenením do troch skupín:

- páchatelia v určitej miere závislí od omamných a psychotropných látok – u týchto osôb sa omamné a psychotropné latky stávajú už javom, ktorý je súčasťou ich životného štýlu a života vôbec, cieľom ich konania je priame získanie tejto látky alebo získanie prostriedkov na ich zaobstaranie;

- b) páchatelia, ktorí omamné a psychotropné látky vyrábajú alebo ich distribuujú – ide o výrobcov, ktorí disponujú nielen znalosťami z chémie, fyziky a iných vedných disciplín, ale majú aj priestory, suroviny, energiu na ich výrobu a potrebné technické vybavenie;
- c) manažéri kriminálnych skupín – tieto osoby svoju aktívnu činnosť vykonávajú v organizovaných, resp. zločineckých skupinách¹².

Počet a štruktúra páchatel'ov

V roku 2006 počet páchatel'ov poklesol na 963 oproti roku 2005, keď ich bolo 1161, čiže približne o 17 %. Počet páchatel'ov však od roku 1998 dlhodobo rastie. V roku 2005 dosiahol počet páchatel'ov až 1161, čo je nárast až 2,6-krát oproti roku 1999, keď ich bolo len 445.

Tabuľka č. 3: Páchatelia drogovej kriminality v SR v rokoch 1993 – 2006.

Páchatelia	Rok													
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
muži	46	84	456	577	729	411	365	715	758	768	865	824	1062	869
ženy	4	7	73	86	138	72	80	125	104	102	91	96	99	94
spolu	50	91	529	663	867	483	445	840	864	870	956	920	1161	963

Z hľadiska pohlavia je podiel žien na páchaní drogovej kriminality pomerne nízky. Priemerne za roky 1993 až 2006 bolo žien páchateliek drogovej kriminality približne 12 – 13 % z celkového počtu páchatel'ov. Najvyšší počet žien medzi páchatel'mi bol v roku 1999, a to 85 žien zo 445 páchatel'ov, čiže 17 %. Nízky počet žien bol v rokoch 1993, 2005 a taktiež v roku 2006, a to iba 8 – 9 % z celkového počtu páchatel'ov. Najviac žien páchateliek drogovej kriminality je vo veku od 19 do 30 rokov. V niektorých rokoch však bol zistený aj zvýšený výskyt mladistvých páchateliek.

Z hľadiska veku je najviac páchatel'ov vo vekovom rozhraní 19 – 30 rokov (približne 70 %), no alarmujúci je aj podiel mladých páchatel'ov. Priemerne za roky 1993 – 2006 tvorili páchatelia do 15 rokov okolo 3 % a páchatelia vo veku 15 – 18 rokov až 12 %. V roku 2005 bolo páchatel'ov mužov vo veku 15 – 18 rokov až 123, čo je vysoké a alarmujúce číslo.

Vekovú štruktúru páchatel'ov mužov v rokoch 1993 až 2006 znázorňuje tabuľka č. 4.

Tabuľka č. 4: Počet páchatel'ov mužov podľa veku v rokoch 1993 – 2006.

Páchatel' muž	Rok													
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
do 15 rokov	7	7	28	38	25	6	12	16	16	18	12	22	16	8
15 – 19 rokov	2	14	63	78	82	49	29	87	94	78	99	87	123	76
19 – 30 rokov	18	48	292	403	535	282	253	504	527	551	643	590	763	622
31 – 45 rokov	17	13	61	51	72	63	50	89	98	99	91	105	132	145
45 – 60 rokov	2	2	11	7	14	11	21	16	19	21	20	20	23	17
nad 60 rokov	0	0	1	0	1	0	0	3	4	1	0	0	5	1

¹² ČERNÍK, J., LISOŇ, M. *Drogová kriminalita – možnosti jej kontroly PZ*. Bratislava : Akadémia PZ, 2003. s. 19 - 23.

Najväčšiu skupinu páchatel'ov z hľadiska sociálneho postavenia tvoria nezamestnaní, ich podiel je vyše 50 %. Podľa vzdelanosti páchatel'ov najpočetnejšiu skupinu tvoria za roky 1993 – 2006 páchatelia so stredoškolským vzdelaním, no vysoký podiel majú aj páchatelia so základným vzdelaním. Z pohľadu rodinného stavu ide najviac o slobodných páchatel'ov.

Podiel recidivistov sa pohybuje okolo 13 % a má mierne klesajúcu tendenciu. Vysoký podiel – až 17 % recidivistov z celkového počtu páchatel'ov bol zaznamenaný v roku 1999. Treba však poznamenať, že v posledných dvoch rokoch (2005 a 2006) ich počet klesol a pohybuje sa v rozmedzí okolo 9 %. To však neovplyvňuje fakt, že páchatel'ov drogovej kriminality neodradí od „lukratívnejšieho obchodu“ ani výkon trestu odňatia slobody.

Podiel cudzincov na páchaní drogovej kriminality je približne 6 % a má v priebehu rokov 1993 až 2003 kolísavý charakter. Napríklad v roku 2003 bolo páchatel'ov cudzincov až 71, no v roku 1999 iba 14. Najväčší počet páchatel'ov cudzincov tvoria občania Českej republiky, Maďarska, Poľska a občania bývalých krajín Juhoslávie. Ide hlavne o Albáncov pochádzajúcich z Kosova, Macedónska a Chorvátska, ktorí sa stali dominantou skupinou cudzincov zásobujúcou slovenský trh heroínom a v posledných rokoch aj kokaínom.

Z uvedeného môžeme konštatovať, že profil páchatel'a drogových trestných činov je nasledujúci:

- muž,
- vek 19 – 30 rokov,
- nezamestnaný,
- so stredoškolským vzdelaním,
- slobodný,
- ešte súdne netrestaný – prvopáchatel'.

Záver

Nedá sa jasne a jednoznačne povedať, že boj s drogami a drogovou kriminalitou sa dá vyhrať úplne, ale je tu možnosť eliminácie zneužívania drog na minimum. Drogy sú tu stáročia a stáročia aj budú.

Z hľadiska drogovej kriminality sú pozorované nasledujúce trendy:

- rastie percento mládeže, hlavne žiakov, ktorí experimentujú s konzumáciou drog,
- klesá vek prvého kontaktu s drogou, resp. prvej konzumácie drogy,
- mení sa charakter spôsobu užívania v tom, že stúpa počet užívateľ'ov intravenóznym spôsobom,
- importovaný heroín je konzumovaný spolu s miestnymi opiátmi,
- konzumácia drog a drogový trh sa koncentruje predovšetkým do hlavných miest všetkých regiónov,
- rastie požívanie drog, ktoré sa stali integrálnou súčasťou mládežníckej tanečnej zábavy, ide najmä o pervitín a extázu, tieto drogy vrátane marihuany sa už rozšírili i na celé územie Slovenska.

Literatúra

ČERNÍK, J., LISOŇ, M. *Drogová kriminalita*, Bratislava : Akadémia PZ, 1997. 103 s. ISBN 80-8054-031-4

ČERNÍK, J., LISOŇ, M. *Drogová kriminalita – možnosti jej kontroly PZ*. Bratislava : Akadémia PZ, 2003. 141 s. ISBN 80-8054-274-0.

Číselníky a kontrolné tabuľky evidenčno-štatistického systému kriminality (EŠSK). Príloha č. 2 k rozkazu P PZ č. 134/2005. Prezídium Policajného zboru. Odbor správy informačných systémov polície. Bratislava, 2050.

HAVRENTOVÁ, D. *Kriminologická charakteristika osobnosti užívateľa drog*. Bratislava : Akadémia PZ, 2006. 270 s. ISBN 80-8054-369-0.

HORVÁTHOVÁ, A., ONDICOVÁ, M., SABOPÁL, E., UHRIN, S. *Kriminológia II, 1. diel*. Bratislava : Akadémia PZ, 2006. 191 s. ISBN 80-8054-393-3.

HORVÁTHOVÁ, A., ONDICOVÁ, M., SABOPÁL, E., UHRIN, S. *Kriminológia II, 2. diel*. Bratislava : Akadémia PZ, 2006. 176 s. ISBN 80-8054-394-1.

<http://www.drogy-info.cz/>

<http://www.infodrogy.sk/>

KOSTÍK, C., a kol. *Prognóza vývoja kriminality v Slovenskej republike do roku 2010*. Bratislava : Akadémia PZ, 2007. 189 s. ISBN 978-80-8054-423-2.

KRAJNÍK, V., HEJDA, J., a kol.: *Drogy v živote spoločnosti*, Bratislava : Akadémia PZ, 2003. 223 s. ISBN 80-8054-273-2.

OČENÁŠOVÁ, E. *Drogy a kriminalita*, Bratislava : Akadémia PZ, 2004. 120 s. ISBN 80-8054-308-9.

Zákon č. 139/1998 Z. z. z 2. apríla 1998 o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch.

Zákon č. 300/2005 Z. z. z 20. mája 2005 Trestný zákon.

Key words: drug, drug criminality, structure of criminality in the Slovak Republic, state of drug criminality in the Slovak Republic, development of drug criminality in the Slovak Republic, detection rate of the drug criminality in the Slovak Republic, perpetrators of the drug criminality, number and structure of the perpetrators of the drug criminality.

Resume

The article deals with some aspects of drug criminality in the Slovak Republic, its state, development and detection rate. On the basis of processed available data we can state that although fraction of the drug criminality on the overall criminality is quite low, we can notice quick increase of this type of criminality and this trend can be anticipated in the following years as well. Detection rate is relatively high, but since 2001 we have noticed decrease in detection rate percentage. From the point of number and structure of perpetrators, an average perpetrator is single, unemployed, never been punished man 19-30 years old with secondary education. Trends observed in the recent period, which belong into the primary factors increasing drug criminality, are presented in the conclusion.

*JUDr. Marianna Ferancová
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Oddelenie vedy
e-mail: marianna.ferancova@minv.sk*

Recenzent: doc. JUDr. Jozef Čentéš, PhD.